

Børn og unge har et stort medieforbrug i fritiden. Det giver dem mange kompetencer. Men det er ikke altid, der er brug for dem i skolen. Måske fordi lærerne har svært ved at acceptere en rolle, hvor det ikke nødvendigvis er dem, der ved bedst. Men de nye medier gør det nødvendigt at tænke børn og skole på en anden måde, mener forskningsprogramleder og ph.d. Birgitte Holm Sørensen.

Læreren behøver ikke kunne alt

* En pige har dansk stil for. Det er et krav, at den er håndskrevet, siger læreren, men pigen kan næsten ikke få sig selv til det, for hun synes, at hendes stil bliver meget bedre, når hun laver den på computeren. Den bliver længere og bedre gennemarbejdet, og så kan hun også sætte billeder i, så den bliver mere spændende, argumenterer hun. Alligevel nægter læreren. Pigen ender alligevel med at aflevere et computerprint, for som hun siger til læreren: »Jeg kunne ikke nå at skrive den i hånden.«

Ifølge forskningsprogramleder og ph.d. Birgitte Holm Sørensen, Danmarks Pædagogiske Universitet, er ovenstående et eksempel på, at skolen ofte ikke udnytter elevernes kompetencer. Børn og unge har et stort medieforbrug i deres fritid, men som regel afstedkommer det først og fremmest bekymring, og der er en tendens til at betragte måden de bruger deres tid på som forfaldsformer af det børne- og ungdomsliv, de voksne selv levede: Når en 13-årig pige kan have gang i tv'et, stereoanlægget, computeren og tale i mobiltelefon på én gang er det så ikke bare for meget? Når hun absolut skal følge med i seks tv-serier pr. uge, men aldrig gider åbne en bog? Når hun ved alt om pop- og tv-stjerner, men ikke gider se fem minutter af TV-Avisen? Når hun gennemtrawler internettet for ligegyldigheder, men aldrig åbner en avis? Og når hun tilbringer det meste af fritiden siddende i stedet for at komme ud og røre sig.

Jo, måske. Voksengeneration skal i hvert fald ikke afholde sig fra at forholde sig kritisk til, hvad det er børn har gang i. Nyheder i aviser og tv er jo gode fælles og meget svært undværlige referencepunkter for interesserede samfundsborgere. Bogen er jo et fortræffeligt medie. Og udendørsleg giver jo både motion og røde kinder.

Men selvom det for både forældre og skole kan være svært at acceptere børnenes måde at bruge

deres fritid på, så må man erkende, at medierne er kommet for at blive, og det er i det faktum, man må tage sit udgangspunkt:

Kompetencer udgrænses

»Det er tit et problem, at skolen er gearet til en anden generation end den, der er i skolen i dag. Børn foretager sig noget helt andet og har et helt andet hverdagsliv end mange af lærerne forestiller sig. Mange børn fortæller, at når de benytter sig af digitale medier i undervisningen, så forudsætter lærerne tit, at de ikke kan noget, selvom de ofte er dygtigere. Det potentiale tænker man ikke ind og bruger i skolen«, siger Birgitte Holm Sørensen.

»Inden for medie og IT området har man hidtil haft en 'top/down-tænkning', hvor det gælder om at få noget teknologi ind allerførst, og det næste trin har så været at efteruddanne lærerne, og så har man regnet med, at det hele nok skulle komme. Men IT og medier har ikke nogen fremtrædende plads i skolen. Så vi står overfor en stor udfordring med den her generation børn, fordi de kan så meget, og de vil forlange at bruge de nye medier«, siger Birgitte Holm Sørensen.

»Fra lærerside må man lukke op for det potentiale, som børn kommer med. Man må opgave at vide mest i alle sammenhænge, og i stedet se på, hvilke kompetencer børnene har, og lade dem bruge dem. Det kan jo være lige meget, om læreren kan alt. Bare der er nogen i klassen, der kan de forskellige programmer. Læreren bliver så den, der skal sikre en dybde og faglighed i det som børnene laver, og han kan også stille nogle krav til, hvordan eleverne bruger medierne: Er et billede relevant her eller ville det ikke være bedre at bruge en tekst? Det er sådan noget, som lærerne kan stille sig både kritisk og hjælpende overfor«, siger hun.

Birgitte Holm Sørensen mener, at skolen ind imellem i stedet udgrænser de kompetencer, som eleverne har tilegnet sig på egen hånd.

»Nogle elever laver matematikopgaver i regneprogrammer og omsætter resultaterne til diagrammer, grafer osv. Men det er ikke altid de får lov til at aflevere sådan nogle opgaver til matematiklæreren. Han har bedt om, at opgaverne står i pæn orden på et stykke papir. Men i virkeligheden er det jo nogle omsætninger, der i meget højere grad sætter dem i stand til at forstå – ligesom man også omsætter til grafik i nyhedsmedierne, når ting skal forklares. Der udgrænser skolen nogle gange de kompetencer, som børnene tilegner sig selv i fritiden.«

Birgitte Holm Sørensen fremhæver, at selvom børn – især drenge – bruger meget tid på at spille computerspil, så bruger de også meget tid på skabende aktiviteter – for eksempel ved at komponere musik, arbejde med billedbehandling eller ligefrem lave hjemmesider i multimedieprogrammer, hvor de får mulighed for at tage stilling til, hvordan tekst, billede og lyd arbejder sammen i et udtryk:

Skab læringsnetværk

»Jeg talte med en dreng, der lavede en side om tortur og brugte sort og flammer som baggrund. Sort konnoterer jo døden, og flammer har også nogle konnotationer til død og ødelæggelse. De fornemmelser og kompetencer har nogle børn allerede udviklet. De kan godt forholde sig meget fintfølede og nuanceret til det, de vil udtrykke. Men i skolen er det hovedsageligt skriftligheden og mundtligheden man dyrker. Jeg synes, at man må lære at forholde sig til andre udtryksformer end verbalsproget. Det er ikke kun et spørgsmål om at lære ny teknologi, det handler også om at lære nye udtryksformer. De udtryksformer som børnene selv bringer ind i skolen og som i høj grad præger kulturen i dag«, siger hun.

Birgitte Holm Sørensen mener, at vi må holde op med at forestille os, at udviklingen sættes i gang oppefra, og at lærerne må erkende, at de slet ikke kan nå at sætte sig ind i IT i samme hastighed som eleverne. Lærerne må i stedet finde ud af, hvor det er deres kompetencer ligger. Som eksempel nævner hun en lærer, der havde lært sig at arbejde med et multimedieprogram til en multimedieproduktion,

de skulle lave i klassen. Selvom hun havde et godt forspring fra starten, kunne hun se, at eleverne hele tiden lærte sig nye ting, som hun ikke vidste noget om. En dag tog hun konsekvensen af det, og sagde til eleverne, at hun ikke kunne følge med, og at de alle – lærere og elever – i stedet blev nødt til at trække på hinandens kompetencer. Hendes rolle ville så blive at sikre fagligheden i projekterne:

»Det er stærkt af en lærer at sige, at alt hvad der er af kompetencer i klassen skal bruges. Men sådan tror jeg lærere må sige i dag. Når man taler med eleverne, så er der også nogen af dem, der oplever, at læreren trækker på dem. Men der er andre, der siger, at de gør klogest i at holde mund med, hvad de kan, for lærerne bliver så irriterede på demovre i skolen«, siger hun.

Birgitte Holm Sørensen mener ikke, at det truer lærernes autoritet, at de bliver nødt til at trække på elevernes kompetencer:

Tænk børn og skole på en anden måde

»Børn ved godt, at mange voksne ikke kan det samme, som de kan på det her område. Nogle af dem er jo også vant til at blive spurgt af forældrene. De synes ikke, at det er pinligt for lærerne, men de gider ikke at vente på, at lærerne skal blive gode nok. De vil bruges, så de vil gerne være med til at organisere arbejdet på en anden måde i klassen, og lade dem med kompetencer hjælpe dem uden. På fritidshjemmene hjælper de i høj grad hinanden og kigger hinanden over skuldrene. Så man må skabe grobund for nogle læringsnetværk børnene imellem«, siger Birgitte Holm Sørensen.

»Situationen kræver en helt anden måde at tænke børn på i dag. Og en helt anden måde at tænke børn på i skolen. Det er en stor udfordring til skolen i dag. For det, børn lægger vægt på i deres fritid og i deres brug af medier, er, at de gerne vil handle, at de vil være aktive, at de vil gøre noget selv og de vil gerne etablere nye sociale relationer og kommunikere. Det er derfor, projektarbejde har så stor interesse hos mange børn, for i arbejdet med projekter kan de være skabende, handlende, kommunikerende og tolkende. Det er vigtigt at udvikle projektarbejdsformer på baggrund af de aktivitetsformer, som børnene har i deres fritidsliv og videreføre dem i skolens

Birgitte Holm Sørensen

er forskningsprogramleder for DPU's forskningsprogram 'Medier og IT i læringsperspektiv'. Hun har bl.a. forsket i læreprocesser i relation til brugen af medier og IT samt i børn og unges brug af digitale medier i og udenfor skolen.

Hun har udgivet en lang række bøger på området. Bl.a.:

- Birgitte Holm Sørensen & Birgitte R. Olesen 2000: 'Børn i en digital kultur – forskningsperspektiver'. Gads Forlag
- Birgitte Holm Sørensen, Lone Audon og Birgitte R. Olesen 2001: 'Det hele kører parallelt'. Gads Forlag
- Birgitte Holm Sørensen (red.) 2001: 'Chat. Leg, identitet, socialitet og læring'. Gads Forlag

læreprocesser. Ifølge mange børn er der i mange timer reelt kun undervisning i et kvarter, fordi der er så meget ballade i timerne. Det fortæller noget om, at der er et eller andet helt galt. Derfor må man i højere grad se på, hvad børnene lægger vægt på og interesserer sig for«, siger hun.

»Der vil altid være nogen, der synes, at tingene var bedre, som de var. Og vi kan også være nostalgiske om nogle af de ting vi havde og havde stor glæde af, men det er bare nogle andre opvækstvilkår, børn har i dag. Og det skal skolen lære at forholde sig til«, siger Birgitte Holm Sørensen. ▲

Steen Bruun Jensen
sbj@dpu.dk